ефективно обробляти замовлення і складати необхідну документацію. Інформація, що надходить з Інтернету, знаходиться в електронному вигляді, що дозволяє легше її зберігати та обробляти.

- оцінка ефективності лінгвістичної системи визначають на основі сукупності показників, що характеризують окремі ланки ланцюга постачань.

Упровадженням системи «Supply Chain Management» дозволило зменшити витрати на зберігання товару на складі на 30 %, час на обробку замовлення і формування пакету документів на 25 %, середній період обороту запасів з 12-ти днів до 8-ми., а прибуток збільшити на 15%. Ці дані свідчать про доцільність та високу ефективність управління запасами на основі концепції логістики.

Література:

1. Балабанова Л. В., Германчук А.М. Комерційна діяльність: маркетинг і логістика. Навчальний посібник. – К.:ВД «Професіонал», 2004.-288с.
2. Сток Дж.Р., Ламберт Д. Стратегическое управление логистикою М.: ИНФРА-М, 2005. – 797 с.
3. Чайковська М.П. Організація інформаційної підтримки логістики на торгівельних підприємствах//Вісник соціально-економічних досліджень/ Збірник.наук.праць, Випуск 33. – Одеса:ОДЕУ, 2008. – 430. с. 238-243
4. SAP SUPPLY CHAIN MANAGEMENT. Офіційний сайт «SAP» СНГ від 20.09.2010. http://www.sap.com/cis/solutions/business-suite/scm/index.epx.

Іван Чалий, *к.е.н.*
Галина Бреславська, *аспірант*
Харківська національна академія міського господарства

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах конкурентного середовища бізнесу, для підприємств є важливими питання економічної безпеки. Неспроможність менеджерів своєчасно виявляти виникнення сумнівної заборгованості в процесі її управління значною мірою викликане несвоєчасним та неповним забезпеченням менеджерів інформацією про дебіторську заборгованість. Тому, для управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах конкурентного середовища актуальним є питання щодо обліково-аналітичної інформації.

Проблемою управління та обліку дебіторською заборгованістю займаються багато економістів, а саме: Момот Т. В. [1], Голов С.Ф. [2], Гон-

чарова Н. Н. [3], Приймачок О. [4] та інші, проте, ще досить багато питань обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю залишаються невирішеними.

В обліку часто виникають проблеми, пов'язані з неузгодженістю законодавства з питань дебіторської заборгованості. До них можна віднести наступні:

1) облік операцій отримання векселів в результаті реалізації товарів (робіт, послуг) – це перш за все проблема відображення в балансі довгострокових векселів, отриманих в рахунок погашення довгострокової дебіторської заборгованості за товари (роботи, послуги), оскільки в балансі відсутня строчка обліку довгострокових векселів. Крім того, на підприємстві часто виникає проблема адекватного визначення суті операції продажу векселя: до якого виду діяльності віднести операцію з продажу векселя. Однозначних відповідей на ці питання чинна законодавча база не дає, однак можна зробити висновок, що векселі отримані в рахунок погашення довгострокової дебіторської заборгованості за товари (роботи, послуги) доцільно відображати в рядку 050 Балансу. Відображення продажу векселів, отриманих в обмін за поставлені товари, роботи та послуги, на рахунках доходів та витрат, є, з точки зору облікової теорії, недоречним, в той час коли в податковому обліку саме такий механізм є зручним. Адже, в системі оподаткування прибутку підприємств фахівці ДПАУ розглядають продаж векселя саме як продаж цінного паперу (у рамках спеціальних правил оподаткування операцій з цінними паперами за п.п.7.6 Закону про податок на прибуток). При цьому витратами на «придбання» векселя вважатиметься вартість заборгованості за продані товари (лист ДПАУ від 14.05.05 р. № 9265/7/15-1117);

2) нарахування резерву сумнівних боргів на заборгованість, забезпечену векселями: оскільки вексельна заборгованість в термінах П(с)БО 13 є фінансовим активом, і в термінах цього стандарту такий актив є дебіторською заборгованістю, не призначеною для перепродажу, то відповідно до п.7 П(с)БО 10, такий актив має обліковуватися в балансі за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів. Таким чином за залишками рахунку 34 може нараховуватися резерв сумнівних боргів (Дт 94 Кт 38). Окремого рядка для сум такого резерву в типовій формі балансу не передбачено. Отже, бухгалтерія підприємства мусить включати в рядок 150 вже чисті суми боргу. Тобто різницю між сальдо рахунку 34 та відповідними сумами, за кредитом рахунку 38. (п.32.1 П(С)БО 2);

3) оцінка довгострокових векселів за товари (роботи, послуги): часто виникає питання як оцінювати вексель, виданий на довгострокову заборгованість за товари (роботи, послуги) – за теперішньою, номінальною чи реальною вартістю. Оскільки дебіторська заборгованість перетвориться в

грошові кошти тільки через деякий час, то її оцінка не може відповідати сумі, що передбачена до отримання за договором і виникає питання дисконтування вартості боргу. Вітчизняні фахівці пропонують, в питаннях дисконтування дебіторської заборгованості, дослухатися до стандартів оціночної діяльності. Зокрема, це стосується того, що дисконтування не здійснюється, якщо різниця між номінальною сумою боргу та його дисконтованою вартістю несуттєва (менша за 5% номінальної суми) [5, с. 504]. Таким чином, векселі, за якими дебітор сплачує відсотки, відображаються за дебетом 182 рахунку за такою теперішньою вартістю, яка дорівнює їхній номінальній вартості;

4) нарахування резерву сумнівних боргів. Нарахування резерву відбувається в складі інших операційних витрат (п.10 П(С)БО 10), тобто за дебетом рахунку 94. Це правило суперечить традиціям складання звітності за МСФЗ, які передбачають резервування сумнівних боргів за рахунок витрат на збут. Саме тому під час трансформації українських звітів в формат МСФЗ необхідно рекласифікувати відповідні витрати, та перенести їх до статті «Витрати на збут» [2, с. 226]. Крім того, існує невідповідність П(С)БО ідеології МСФЗ в питанні алгоритму застосування коефіцієнту сумнівності при розрахунку резерву сумнівних боргів, а саме: використання різної бази для розрахунку коефіцієнту сумнівності (чистий дохід від реалізації) і розрахунку величини резерву (сума дебіторської заборгованості). Хоча, як в першому, так і в другому випадку треба використовувати одну величину – чистий дохід від реалізації;

5) облікова політика резервування сумнівних боргів: багато бухгалтерів, прагнучи спростити облікову діяльність просто не нараховують резерв сумнівних боргів, керуючись тим що це не передбачено обліковою політикою. Проте, відмова від нарахування резерву сумнівних боргів – це відверте ігнорування вимог законодавства (вимог П(С)БО 10 і принципу обачності бухгалтерського обліку – Закон «Про бухгалтерський облік»);

створення резерву при відсутності попереднього досвіду: опираючись на відсутність досвіду зі списання безнадійних боргів в минулих періодах бухгалтери часто вирішують не нараховувати резерв сумнівних боргів, проте такі рішення є неправильними і необачними, тому що навіть при відсутності попереднього досвіду необхідно враховувати поточні умови та тенденції бізнесу.

При вирішенні завдань управління дебіторською заборгованістю можна запропонувати використання наступного алгоритму:

1) облікове забезпечення управління дебіторською заборгованістю (своєчасне та повне відображення в обліку виникнення дебіторської заборгованості; обов'язковий розрахунок резерву сумнівних боргів та його відображення в обліку; а також ведення реєстру дебіторів із зазначенням їх платіжної дисципліни в минулі періоди з метою контролю

за своєчасним погашенням заборгованості «проблемними» дебіторами);

2) достовірна оцінка дебіторської заборгованості та її раціональна класифікація для цілей обліку (заслуговує уваги класифікація дебіторської заборгованості на допустиму та неоправдану [3, с.158] з метою виявлення недоліків в господарській діяльності підприємства та їх усунення);
3) створення на підприємстві підрозділу з управління дебіторською заборгованістю та делегування його представникам прав проведення необхідних заходів з інкасації та реструктуризації проблемної заборгованості та встановлення відповідальності членів підрозділу за неповернення заборгованості та втрат підприємства від безнадійних боргів;
4) аналіз стану та структури дебіторської заборгованості за звітний період; порівняння отриманих даних з даними попередніх періодів; виявлення потенційної можливості виникнення простроченої заборгованості та розробка пропозицій зі стягнення проблемної заборгованості;
5) аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості з метою забезпечення максимального залучення активів та забезпечення платоспроможності підприємства;
6) реалізація розроблених пропозицій з інкасації дебіторської заборгованості на практиці та контроль за здійсненням запланованих заходів;
7) врахування виявлених проблем при розробці політики управління дебіторською заборгованістю на наступні періоди діяльності підприємства.

Таким чином, основою управління дебіторською заборгованістю є своєчасне, повне та достовірне відображення в обліку інформації про виникнення та стан дебіторської заборгованості та боржників підприємства, з метою недопущення виникнення безнадійної заборгованості, а також проведення аналізу стану дебіторської заборгованості (обов'язково у співвідношенні з аналізом кредиторської заборгованості) з метою ефективного поточного управління нею та прийняття рішень з усунення недоліків управління дебіторською заборгованістю в майбутньому.

Врахування в обліковій практиці зазначених рекомендацій з вирішення спірних питань обліку дасть можливість забезпечити достовірний облік дебіторської заборгованості, що спростить процес управління нею, підвищить ліквідність та платоспроможність підприємств і тим самим забезпечить стійке положення підприємства в конкурентному ринковому середовищі.

Література:

1. Момот Т. В. Формування механізму управління оборотним капіталом підприємства (на прикладі підприємств будівельної галузі) [Текст]: дис. канд. екон. наук / Т. В. Момот. – Х. – 1999, 168 с.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія. [Текст] / С.Ф. Голов. – К.: Центр учбової літератури, 2007, 522 с.
3. Гончарова Н. Н. Проблемы формирования информации о дебиторской задолженности для целей управления предприятием [Текст] / Н. Н. Гончарова // Економіка та право. – 2008. – №3. – С. 156-159
4. Приймачок О. Дебіторська та кредиторська заборгованість як об'єкт обліку і контролю на підприємствах України [Текст] / О. Приймачок // Актуальні управлінські і економічні проблеми сучасності. – 2009. – №1. – С. 63-68
5. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку: коментарі [Текст] / Алексєєв Я., Басова І., Войтенко Т., Казанова М. та ін.; ред. Я.Кавторєва. – Х.: Фактор, 2009, 1328с.

***Любов Черничук**, к. е. н., доцент*
Буковинська державна фінансова академія
м. Чернівці, Україна

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Економічна безпека має певну ієрархічну залежність, а тому передбачає державне регулювання. Як вважають окремі дослідники, «досвід розвитку інформаційних систем свідчить, що без участі держави створити інтегрований інформаційний простір неможливо» [4, с.192]. Тобто, програми збору та обробки облікової інформації є одним з важелів підвищення оперативності державного регулювання через аналіз виробництва, швидкого реагування на його зміни тощо. Окрім того, вони сприяють гармонізації інтересів підприємства і ринкового середовища. Ці факти дають можливість визначити, що інформація є ключовим фактором стійкого розвитку галузі регіону.

Найбільш повно інформація находить відображення господарств у системі обліку, регулювання якого на макро – та мікрорівнях проявляється у обліковій політиці. Оскільки факти господарського життя мають економічну та юридичну форми, та їх відповідне відображення в обліку є завданням нормативного регулювання.